

**POSTANOWIENIE Z DNIA 25 STYCZNIA 2005 R.
WZ 70/04**

Pokrzywdzonemu prawidłowo pouczonemu, przy skierowaniu aktu oskarżenia do sądu, o prawie do zgłoszenia oświadczenia o działaniu w charakterze oskarżyciela posiłkowego (art. 334 § 2 k.p.k. i art. 54 § 1 k.p.k.), który nie skorzystał z tego prawa do chwili wydania na posiedzeniu przygotowawczym postanowienia o umorzeniu postępowania karnego (art. 339 § 3 pkt 1 lub 2 k.p.k.), mimo że został powiadomiony o możliwości wydania takiego orzeczenia przed rozprawą w określonym terminie i miejscu, nie przysługuje zażalenie na postanowienie w tym przedmiocie, gdyż nie stał się on stroną w postępowaniu sądowym.

*Przewodniczący: sędzia SN M. Pietruszyński.
Sędziowie SN: W. Maciak, Z. Stefaniak (sprawozdawca).
Prokurator Naczelnej Prokuratury Wojskowej: płk S. Gorzkiewicz.*

Sąd Najwyższy w sprawie kmdr. ppor. Bogdana S., oskarżonego o popełnienie przestępstwa określonego w art. 212 § 1 k.k., w Izbie Wojskowej na posiedzeniu w dniu 25 stycznia 2005 r.

zażalenie pokrzywdzonej na postanowienie Wojskowego Sądu Okręgowego w P. z dnia 25 listopada 2004 r. o umorzeniu postępowania karnego pozostawił bez rozpoznania.

Z uzasadnienia:

Wojskowy Prokurator Garnizonowy w G. w dniu 11 października 2004 r. poinformował pokrzywdzoną Mariolę S. o skierowaniu aktu oskarżenia przeciwko jej mężowi Bogdanowi S. o przestępstwo z art. 212 § 1 k.k. do właściwego sądu wojskowego i jednocześnie pouczył ją m.in. o tym, że „ma prawo do złożenia, aż do czasu rozpoczęcia przewodu sądowego na rozprawie głównej oświadczenia, że będzie działała w charakterze oskarżyciela posiłkowego (art. 54 § 1 k.p.k.)”.

W dniu 28 października 2004 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w P. zawiadomił pokrzywdzoną o tym, że „w dniu 25 listopada 2004 r., o godz. 11.00 w siedzibie sądu odbędzie się posiedzenie w przedmiocie rozważenia możliwości umorzenia postępowania na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. w sprawie Bogdana S.”, zaznaczając przy tym, iż jej stawiennictwo jest nieobowiązkowe.

Postanowieniem z dnia 25 listopada 2004 r. Wojskowy Sąd Okręgowy w P. umorzył na podstawie art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k. postępowanie przeciwko kmdr. ppor. Bogdanowi S. o to, że w dniu 14 czerwca 2003 r. w G. pomówił Mariolę S. o takie postępowanie i właściwości, które mogły poniżyć ją w opinii publicznej i narazić na utratę zaufania potrzebnego dla zawodu nauczyciela, w ten sposób, iż przekazał Dyrektorowi Zespołu Szkół Mechanicznych w G. pismo, w którym podniósł fakty dotyczące prowadzenia przez wymienioną niewłaściwego trybu życia rodzinnego oraz niewłaściwego wykonywania obowiązków służbowych, tj. o czyn z art. 212 § 1

k.k. – z uwagi na znikomą społeczną szkodliwość czynu.

Odpis tego postanowienia sąd orzekający przesłał pokrzywdzonej i jednocześnie pouczył ją, że może w terminie 7 dni od doręczenia niniejszego orzeczenia złożyć na nie zażalenie do Izby Wojskowej Sądu Najwyższego w Warszawie.

W dniu 15 grudnia 2004 r. wpłynęło do sądu pierwszej instancji zażalenie pokrzywdzonej i w związku z tym Prezes Wojskowego Sądu Okręgowego w P. zarządził jego przyjęcie i przedstawienie wraz z aktami sądowi odwoławczemu.

W zażaleniu pokrzywdzona Mariola S. zarzuciła naruszenie przepisów prawa materialnego i procesowego mające wpływ na treść orzeczenia, tj. art. 1 § 2 k.k. w zw. z art. 17 § 1 pkt 3 k.p.k., polegające na tym, że sąd bezzasadnie przyjął, iż stopień społecznej szkodliwości czynu, którego dopuścił się oskarżony Bogdan S. jest znikomy i dlatego też wniosła o podjęcie umorzonego postępowania.

Biorący udział w posiedzeniu odwoławczym przedstawiciel Naczelnej Prokuratury Wojskowej wniósł o utrzymanie w mocy zaskarżonego orzeczenia.

W związku z powyższym Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie pokrzywdzonej Marioli S., jako pochodzące od osoby niebędącej stroną w postępowaniu przed sądem, należy pozostawić bez rozpoznania, uznając, że ten środek odwoławczy wniesiony został przez osobę nieuprawnioną.

Zgodnie z treścią art. 459 § 1 i 3 k.p.k. na postanowienie sądu zamykające drogę do wydania wyroku zażalenie przysługuje zarówno stronom, jak i osobom niebędącym stronami, w odniesieniu do postanowień dotyczących ich bezpośrednio (...).

Pokrzywdzony zgodnie z treścią art. 54 § 1 k.p.k. może nabyć uprawnienia strony w postępowaniu przed sądem przez fakt złożenia oświadczenia, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego. Oznacza to, że przejściu z postępowania przygotowawczego w postępowanie jurysdykcyjne nie towarzyszy automatyczne przejście uprawnień pokrzywdzonego do działania w charakterze strony. Tak więc, występująca w sprawie Mariola S. chcąc zachować status strony, który posiadała w postępowaniu przygotowawczym jako pokrzywdzona, winna po przesłaniu akt sprawy do sądu złożyć oświadczenie, że będzie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego, a ponieważ tego nie uczyniła, nie nabyła statusu strony w postępowaniu sądowym. Zaznaczyć należy, że na złożenie tego oświadczenia pokrzywdzona miała stosunkowo dużo czasu, bowiem w dniu 3 listopada 2004 r. została powiadomiona o posiedzeniu sądu w przedmiocie ewentualnego umorzenia postępowania w sprawie jej męża. Zawiadomienie to nastąpiło, choć żaden przepis procedury nie nakazuje powiadomienia pokrzywdzonych o terminach i charakterze posiedzeń sądu. Stąd też niezyskanie przez Mariolę S. statusu oskarżyciela posiłkowego, jako strony w postępowaniu przed sądem, było wyłącznie następstwem jej zachowania.

Nie jest również tak, że w sprawach o przestępstwo ścigane z oskarżenia publicznego, po wniesieniu aktu oskarżenia, a przed rozpoczęciem przewodu sądowego w pierwszej instancji, pokrzywdzony, który nie działał w charakterze oskarżyciela posiłkowego lub powoda cywilnego, zachowuje uprawnienia strony, a w szczególności może on złożyć zażalenie na postanowienie sądu zamykające drogę do wydania wyroku. Tak więc, skład orzekający w niniejszej sprawie nie podziela poglądu wyrażonego w postanowieniu Sądu Najwyższego z dnia 29 kwietnia 1993 r., WZ 87/93, OSNKW 1993, z. 11–12, poz. 75, gdyż pogląd ten został zasadnie krytycznie oceniony przez glosatorów (*vide* : R. Kmiecik, WPP 1994, z. 2, s. 98 oraz S. Zimoch, OSP 1995, z. 1 poz. 14). O tym, że pokrzywdzony nie jest stroną w

postępowaniu przed sądem, świadczy również to, że nie ma on prawa aktywnie uczestniczyć w posiedzeniach, nie doręcza się mu odpisów orzeczeń oraz nie poucza się go o uprawnieniach do wniesienia zażaleń. W tym kontekście wskazać należało, że w sposób szczególny została unormowana sytuacja pokrzywdzonego w art. 444 k.p.k., który to przepis daje temu podmiotowi prawo zaskarżenia apelacją wyroku warunkowo umarzającego proces przed rozprawą. Pokrzywdzonemu również na podstawie art. 323 § 2 k.p.k. przez odesłanie z art. 340 k.p.k. służy zażalenie na postanowienia zapadłe w trybie art. 339 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. Z takimi jednak przypadkami nie mamy do czynienia w rozpoznawanej sprawie.

Pokrzywdzona Mariola S. nie jest również osobą, której postępowanie „bezpośrednio dotyczy”. Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 18 lipca 2000 r., IV KZ 63/00, OSNKW 2000, z. 7–8, poz. 70, wyraził pogląd, że na gruncie art. 459 § 3 k.p.k. przyjąć należy, że osobą, której postanowienie „bezpośrednio dotyczy”, jest tylko taka osoba niebędąca stroną, do której odnosi się wprost ta decyzja procesowa. W rozpoznawanej sprawie decyzja sądu o umorzeniu postępowania odnosi się do męża pokrzywdzonej kmdr. ppor. Bogdana S., a nie do niej. (...)